



greppa näringen



Europeiska jordbruksfonden för
landsbygdsutveckling: Europa
investerar i landsbygdsområden



Axplock från Greppa Näringens arbete med fosfor

Johan Malgeryd

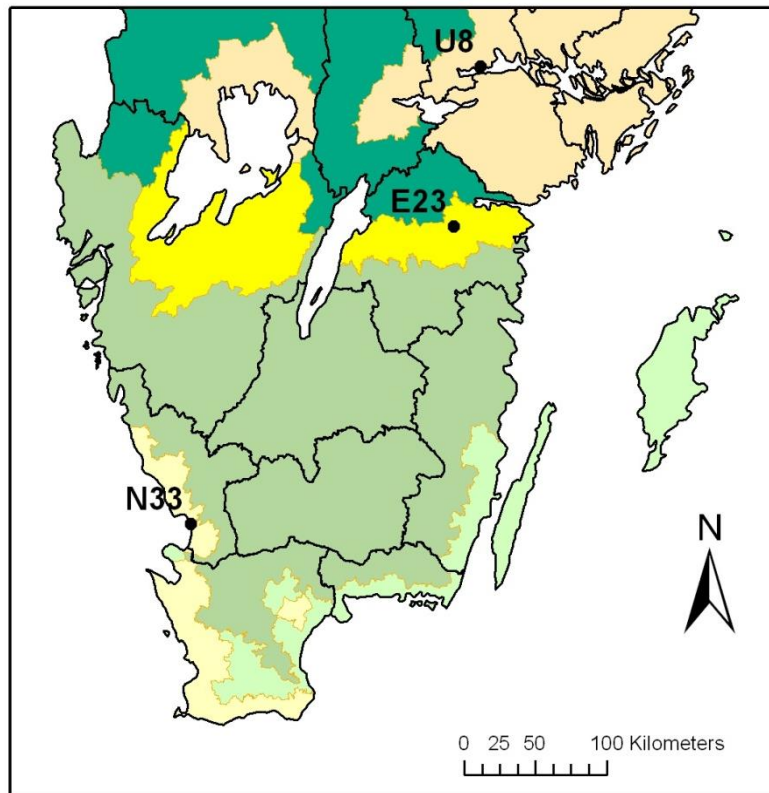
2020-11-03



- › EU:s vattendirektiv → ökat fokus på fosfor
 - › Vattenmyndigheternas åtgärdsprogram
- › Baltic Sea Action Plan (BSAP)
 - › Diskussion om vad som orsakar övergödningen i Östersjön landade i stor utsträckning i fosfor
- › Pilotprojektet Greppa Fosfor 2007-2015
- › Greppa Näringens fosforkampanj 2016-2018
- › Fosforenkät våren 2018
 - › 3 887 lantbrukare svarade på frågor om fosforhushållning och åtgärder mot fosforförluster
- › Aktuellt just nu

- Pilotprojekt inom Greppa Näringen
- Startades 2006, slutrapport våren 2015
- Finansiering från Naturvårdsverket/HaV + miljöskattemedel



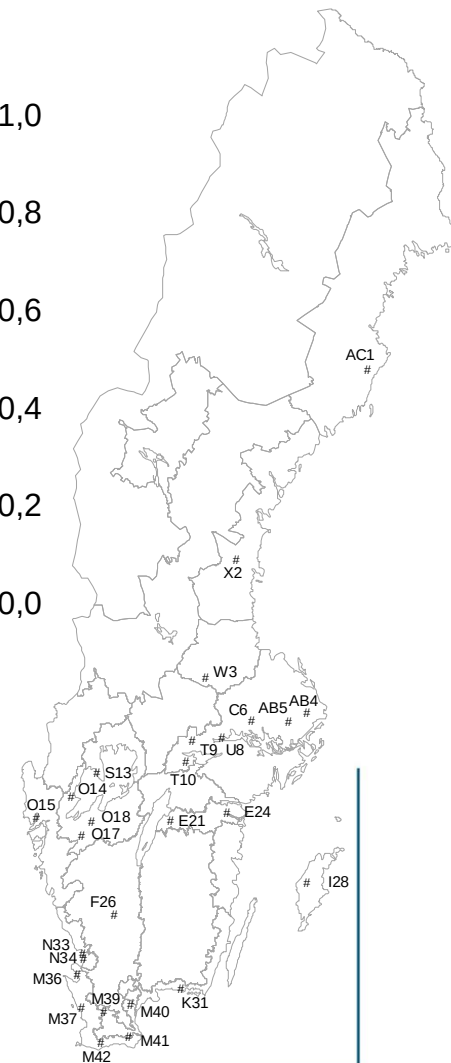
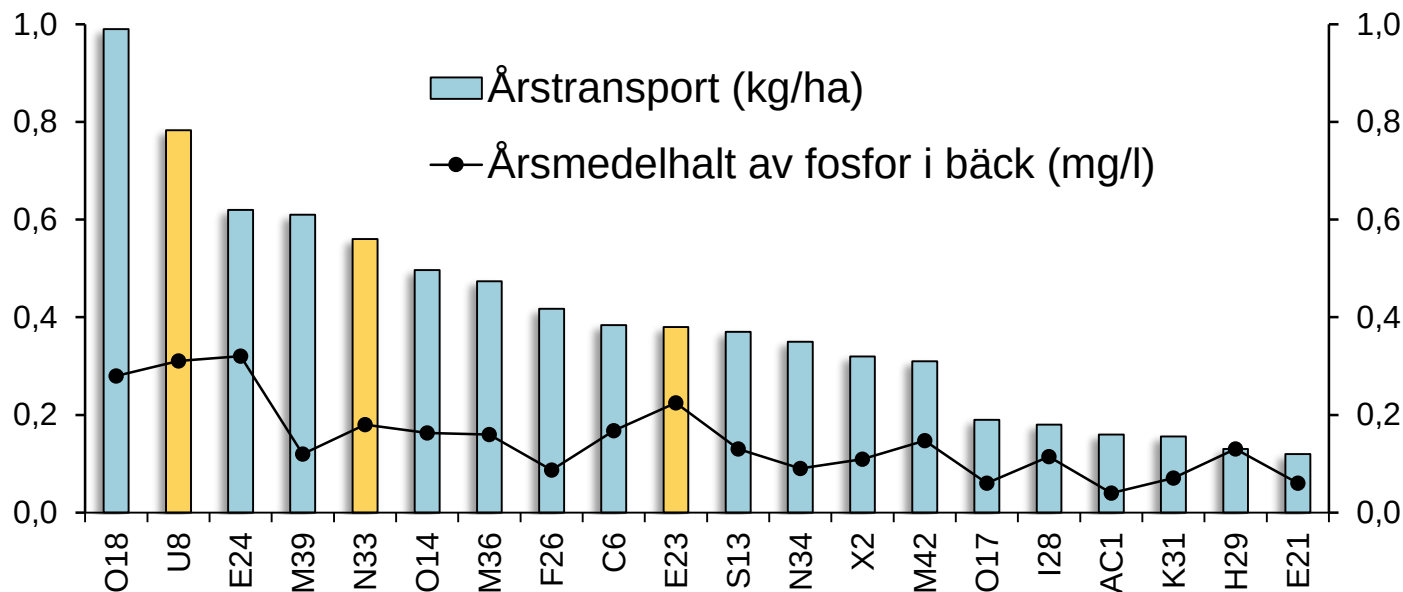


Produktionsområden

-  Götalands mellanbygder
-  Götalands norra slättbygder
-  Götalands skogsbygder
-  Götalands södra slättbygder
-  Svealands skogsbygder
-  Svealands slättbygder

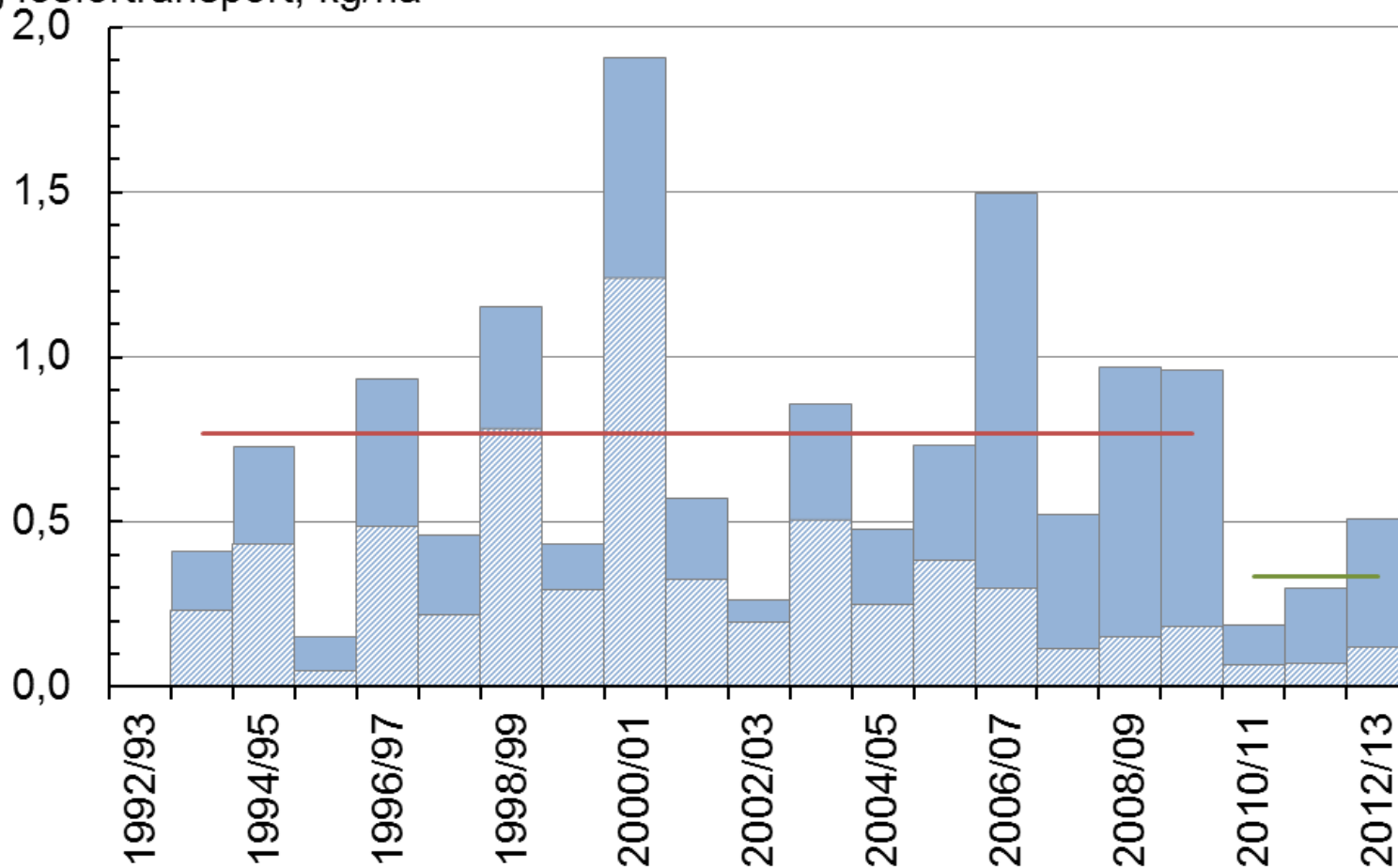


Fosforförluster i typområdena



Greppa Fosfor pilotområde U8

Årlig fosfortransport, kg/ha



Europeiska jordbruksfonden för
landsbygdsutveckling: Europa
investerar i landsbygdsområden

- Områdes**samordnarens roll är viktig!** Det behövs någon som agerar ”spindeln i nätet” och kan **hålla dialogen levande** och **skapa förtroende** hos både lantbrukare och myndigheter.
- Många åtgärder mot fosforförluster från jordbruksmark hänger nära ihop med **bra dränering** – frågan är inte **om** vattnet rinner iväg, utan **hur** och vad det tar med sig.
- Det är viktigt att åtgärderna görs **i rätt ordning** och **under rätt förhållanden**, annars kan effekten försämrats eller utebli helt.
- Stora åtgärder behöver **övervägas noga**. Det **tar tid**, ofta mer än ett år. Om andra styrmedel, t.ex. stöd, är begränsade till en viss period finns det risk att åtgärden inte utförs alls eller utförs under olämpliga förhållanden.
- Åtgärder som **inte inkräktar på produktionen** och dessutom får stöd för merkostnaden har störst chans att bli genomförda.

Start våren 2016, avslutades i april 2018

Aktiviteter

- › Enskild rådgivning: Ca 2 000 fosforrelaterade rådgivningsbesök
- › Rådgivarkurser
- › Nytt eller förbättrat rådgivningsunderlag
- › Nyhetsbevakning: 63 fosforrelaterade Greppa-nyheter
- › Marknadsföring, t.ex. annonser och mässor
- › Prioritering av rådgivningen till områden där den behövs bäst
- › Demo- och fältdagar för lantbrukare
- › Visa på vägar att tackla hinder
- › Dialog med andra målgrupper
- › Fosforenkät till lantbrukare våren 2018



- › Fånga fosfor, Linköping 160428
- › Fosfor i fokus, Uppsala 170201-02
- › Slutseminarium, Nässjö 180424
- › Dessutom: Översyn av dränering, Nya verktyg för precisionsodling och ERFA-träff Test av mineralgödselspridare



Nytt eller förbättrat rådgivningsunderlag

<http://adm.greppa.nu/radgivning/fosforstrategi.html>




greppa näringen

Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling: Europa investerar i landsbygdsområden

Checklista – riskfaktorer för fosforförluster samt förslag till motåtgärder

2016-04-05



Foto: Anuschka Heeb


2017-06-26

Körschema, modul 11B Fosforstrategi

Körschemat är framtaget utifrån de grupparbets som hölls på Greppa Nätverket i Uppsala den 1-2 februari 2017.

Förberedelser innan gårdsbesöket

- › Läs på om gården så du känner dig förberedd.
- › Ta reda på den information som finns om gården i Greppas administrativa system GNTM-adm, såsom gårdsbekräftning, rådgivningsplan, utförda rådgivningsmoduler och växt-näringsplaner.
- › Läs igenom brev från tidigare rådgivningar.
- › Titta hur fosforbalansen har sett ut i de växtnäringsskikt som har gjorts på gården.
- › Gå in på vattenkartan i VITSS, <https://viss.lantbruksn.se/>, för att ta reda på inom vilket avrinningsområde gården ligger och vilken fosforstatus det är i utsläppande vattendrag.
- › Undersök om det går att ta reda på fosforhalten i fäskt vatten. Hör eventuellt efter med kommunen eller lantstyrelsen om det finns skriftliga provtagningar. Enskilda avlopp har prioriterats i många kommuner. En fråga som ofta återkommer vid fosforrådgivningen är hur stor del av fosforproblematiken som lantbruket står för.
- › Förbered underlagsmaterial att ta med, såsom kölbok, kölbordsmaterial, praktiska råd och checklista för fosforförluster samt förslag på motåtgärder.
- › Ta fram kartor över gården (topografisk karta, blockkarta från SAM-avdelning, eller utdrag från VITSS).
- › Om ställgödsel används på gården - ta reda på om lantbrukaren har någon gödselanalys. Ta med gödselanalys ut vid gårdsbesöket om det inte finns någon skriftlig gödselanalys.
- › Ta reda på om det finns en skriftlig markkarta (ej äldre än 10 år). Ta eventuellt med information om markkartering.

Vid gårdsbesöket

- › Börja med att bekanta dig med lantbrukaren genom att vittnas av så att gårdsbekräftningen fortfarande är aktuell och låt lantbrukaren presentera sig. Använd tid för den sociala delen då det är en förutsättning för att bygga upp ett förtroende för dig som rådgivare.
- › Anpassa bakgrundsinformationen om fosfor utifrån lantbrukarens kunskapsläge. En underlagsmaterial finns i kölbordsmaterialet.
- › Visa exempelbilder på situationer där det är risk för fosfordräktage.
- › Utvärdera eventuella markkarta och lägg in gödningstrategier för fosfor i VERA. Ta vid behov även fram ett förslag på ändrad gödningstrategi för att fosforutsläppet utnyttjas av fosfor.
- › Att ha kartor som underlagsmaterial gör diskussionen mer konkret trots att man sitter inomhus. Det gör det lättare att koppla ihop teorin med praktiken.

Sida 1(3)



greppa näringen



greppa näringen

Dags att se över dräneringen?

Sök stöd för täckdikning och kalkfilterdike



Win-win
för dig
och miljön!

Sök stöd för att
strukturkalka din lerjord



greppa näringen



Fosfor gör nytta på åkern

Se till att den stannar där!

Gräsbevuxna skyddszoner kan anläggas både längs vattendrag och inne i fält där det finns risk för erosion eller översvämning, så kallade anpassade skyddszoner. Skyddszonerna fångar upp jordpartiklar och hindrar fosfor från att lämna fältet. Du kan söka miljöersättning för skyddszoner inom känsliga områden enligt Nitratdirektivet.

Passa på att söka miljöersättning för skyddszoner i årets SAM-ansökan.

*Funderar du på vilka åtgärder
som passar bäst på din gård?
– Prata med Greppa Näringens rådgivare.
www.greppa.nu*



greppa näringen

Fånga fosfor!

Sök stöd för att anlägga och sköta
fosfordammar och våtmarker



greppa näringen



Europeiska jordbruksfonden för
landutveckling, Europa
investerar i landutvecklingen

Fokus på fosfor i framkant

Greppa Naringen satsar just nu på att öka kunskapen om fosforförluster från lantbruket. Under 2016 var det Västra Götalands län som satsade allra mest på rådgivning och gruppaktiviteter kring fosfor, och har därför utsetts till "Årets fosforlän".

Lantbrukarna, rådgivarna och Länsstyrelsen har gemensamt satsat extra på fosforfrågorna de senaste åren. Intresset är stort hos lantbrukarna.

Kombinera kunskap med erfarenhet
Genom att kombinera lantbrukarens kunskap om sina marker med rådgivarens erfarenhet ger rådgivarna förslag på olika åtgärder som minskar risken för fosforförluster. Det finns många områden som berörs, exempelvis dränering, våtmarksplanering, markpackning, gödslingsstrategi och test av spridningsbild på mineralgödselspridare. Hittills har mer än 400 rådgivningar genomförts med fokus på fosfor sedan kampanjen startade 2016.

Lönsamma åtgärder

Bröderna Dick och Kjell Johansson driver gården Tromberg utanför Bräland. De brukar drygt 500 hektar, främst lerjord, där de odlar spannmål, trindsäd och oljeväxter. Höga skördar med väl avvägda insatser är deras motto.

– Förra året köpte vi en N-sensor, eftersom jag är intresserad av teknik och vet vilken nytta den gör, säger Dick. Vi har nyligen markkarterat och jag vill använda precisionstekniken för att jämma ut ojämnheter bland annat i fosforkartan. Eftersom miljö och ekonomi går hand i hand tvekar jag inte att göra en sådan åtgärd. När jag tillsammans med rådgivaren från Greppa Naringen diskuterade strukturaltering hittade vi också genast några lämpliga områden, fortsätter Dick.

Vinnande våtmark

Johnny Solberg från Hallebo Gård i Gröstorp anlände en våtmark för att minska fosforförlusterna.

– Anledningen var att vi hade ett stycke mark som ständigt översvämades, säger Johnny. Men det växte så bra där, så jag ville inte lägga marken i träda. En våtmark blev lösningen, och det blev verkligen en win-win-lösning. En våtmarksrådgivare från Greppa Naringen såg till att våtmarken fungerar miljömässigt. Fosfor hinner sedimentera och jag ser med blotta ögat att vattnet är mycket klarare vid utloppet, vilket är ett bevis på att den fungerar. Nu kan vi bruka åkermarken runt våtmarken igen och får goda skördar, avslutar Johnny.

Potential för rådgivning

Slutsatsen är att Greppas rådgivningar kopplat till fosforläckage i stort hamnar i rätt områden. Många av modulerna har fler nyttor än endast fosfor. Även om rådgivning genomförs i områden med relativt små problem kopplat till fosforläckage finns miljönytta ändå. Med detta sagt finns möjligheter att få än större fosfornytta i Greppa-rådgivningen.

Fredrik Fredriksson
Enheten för
landsbygdsutveckling



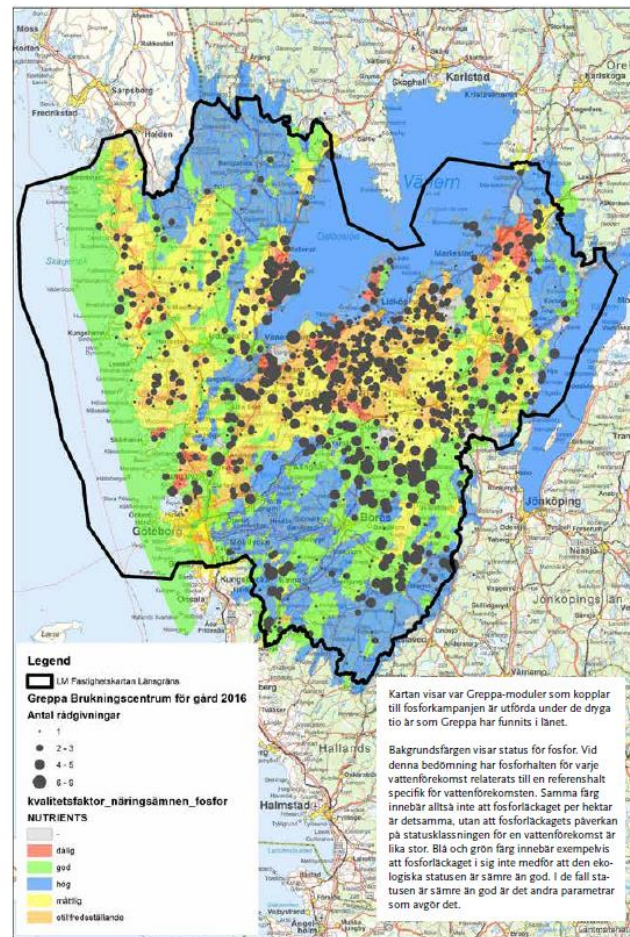
Eva Magnusson
Enheten för
landsbygdsutveckling

Fakta

Greppa Naringens fosforkampanj 2016-2017 ska öka rådgivarnas och lantbrukarnas kunskap om fosforförluster och miljöeffekterna av olika åtgärder.

Modulerna som Greppas fosforkampanj räknar som fosformoduler är:
11B Fosforstrategi
11C Kväve- och fosforstrategi, potatis
11D Kväve- och fosforstrategi, grönsaker
12A Markpackning
12B Växtfödd och bördighet
14A Våtmarksplanering
14B Skötsel/restaurering av våtmark
14D Översyn av dränering
16A Precisionsodling
16B Test av mineralgödselspridare
41A-C Utfodringskontroll – nötkreatur
50A-8 Utfodringskontroll – gris

Läs mer om
Greppa Naringens
fosforkampanj på
greppa.nu/fosforkampanj.



© Lantmäteriet, Vattenmyndigheterna, Jordbruksverket

Minskat fosforläckage i fokus på lantbruksmässor i fält

07 juli 2017

Åtgärder för att minska fosforläckage från åkermark stod i fokus när Greppa näringen medverkade på Borgeby fältdagar och Brunnby lantbrukardagar.



På Borgeby visades fosforgödsling till raps som var mer eller mindre väl anpassad. Utifrån markkartering och jordartsbestämning diskuterades gödsling och risk för fosforläckage. Foto: Pernilla Kvarmo

På Borgeby fältdagar var temat i montern strukturkalkning som en effektiv metod för att minska fosforläckage från lerjordar. Strukturkalkning har blivit populärt de senaste åren, delvis för att det gått att få LOVA-stöd (Lokala vattenvårdsåtgärder) för åtgärden. I montern fanns cylindrar med jordprover med och utan strukturkalk. Vatten hade hållits på proverna för att visa genomsläppligheten och jämföra skillnader.

Det fanns också jordprover med olika lerhalt, så att besökarna kunde göra rullprov och försöka bedöma lerhalten. Karttjänsten Markdata.se visades upp och det fanns även en sammanställning över olika miljöstöd som är möjliga att söka.

Demo- och fältdagar för lantbrukare

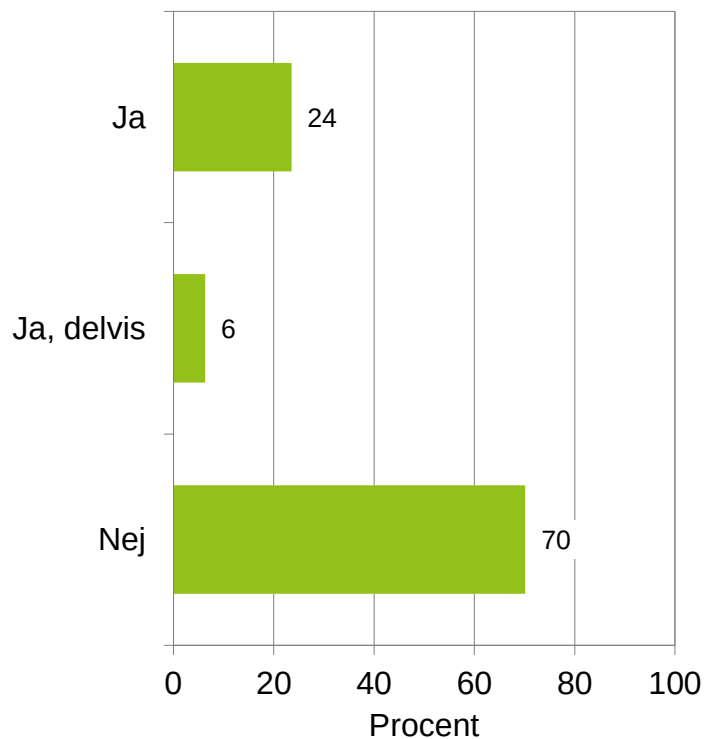
- › Bl.a. i Östergötland, Kalmar, Skåne, Halland, Västra Götaland, Örebro och Stockholms län
- › Länsstyrelsen och andra regionala och lokala aktörer anordnar
- › Ca 75 träffar med över 1 500 deltagare totalt 2016-2017!



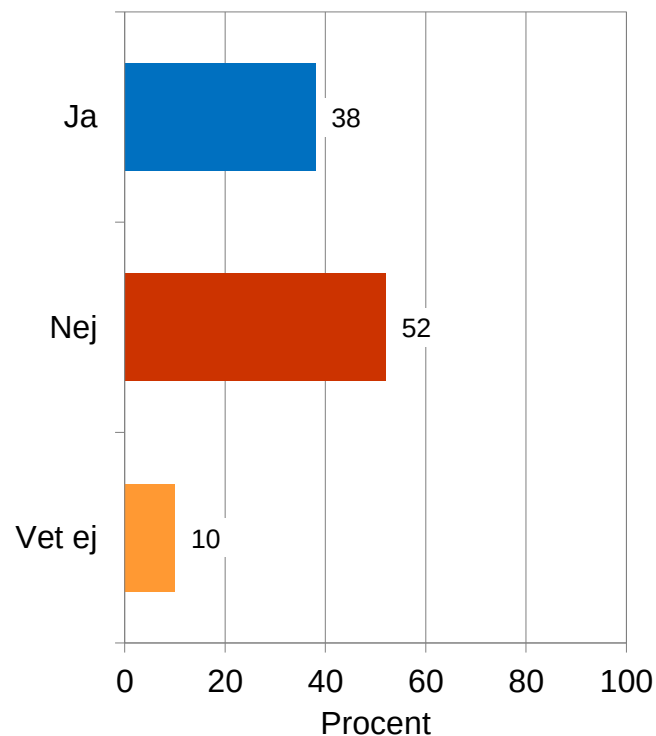
- › Webbenkät, skickades ut till **alla lantbrukare med >20 ha åker** som har en e-postadress i SAM-registret (totalt 13 861 st)
- › Vi fick in **3 887 svar** (28 % svarsfrekvens!)
- › Både **Greppa-medlemmar** och **icke Greppa-medlemmar** har svarat
- › Nordiska Undersökningsgruppen (NU) gjorde jobbet på uppdrag av Greppa Näringen

Andel EKO, Greppa-medlem eller ej

A6. Driver du gården ekologiskt?

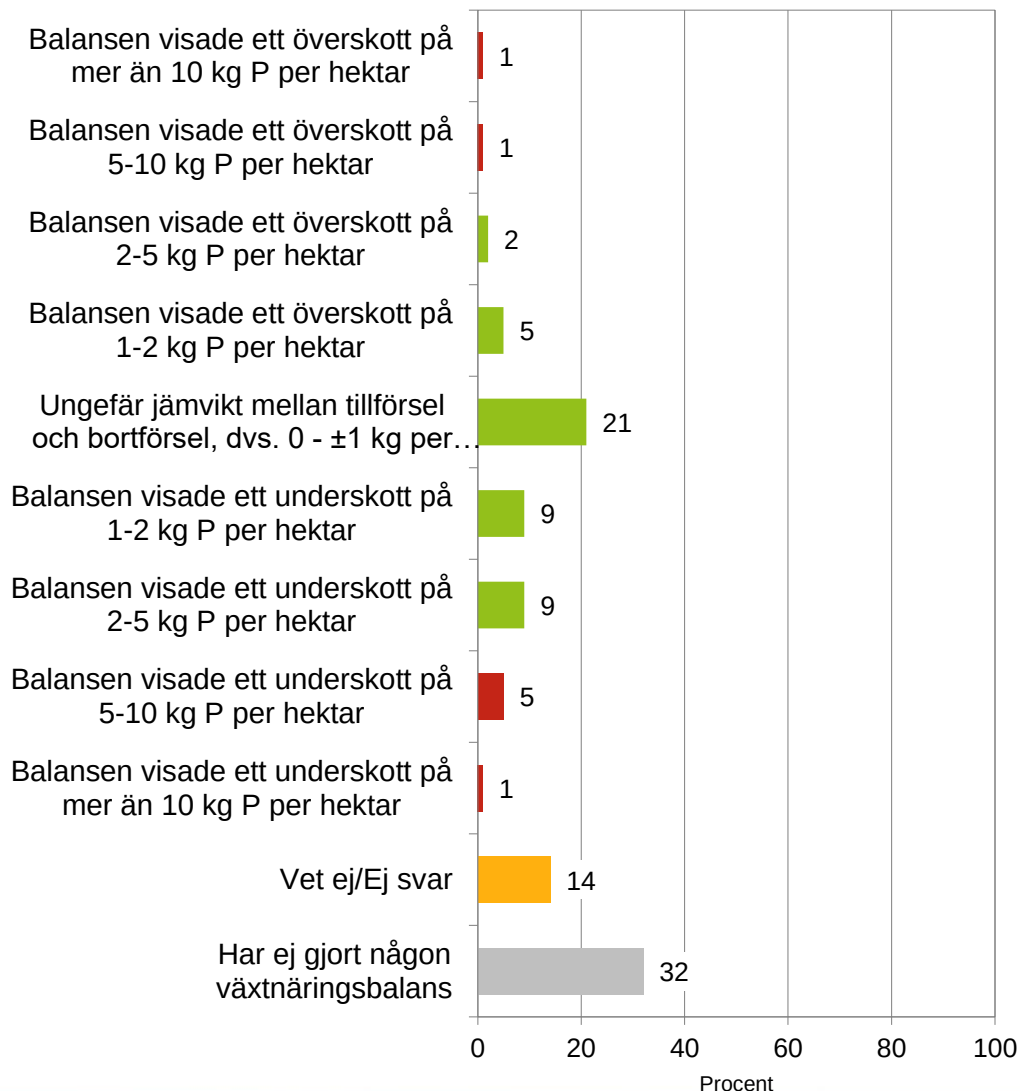


A7. Är du medlem i Greppa Näringen?

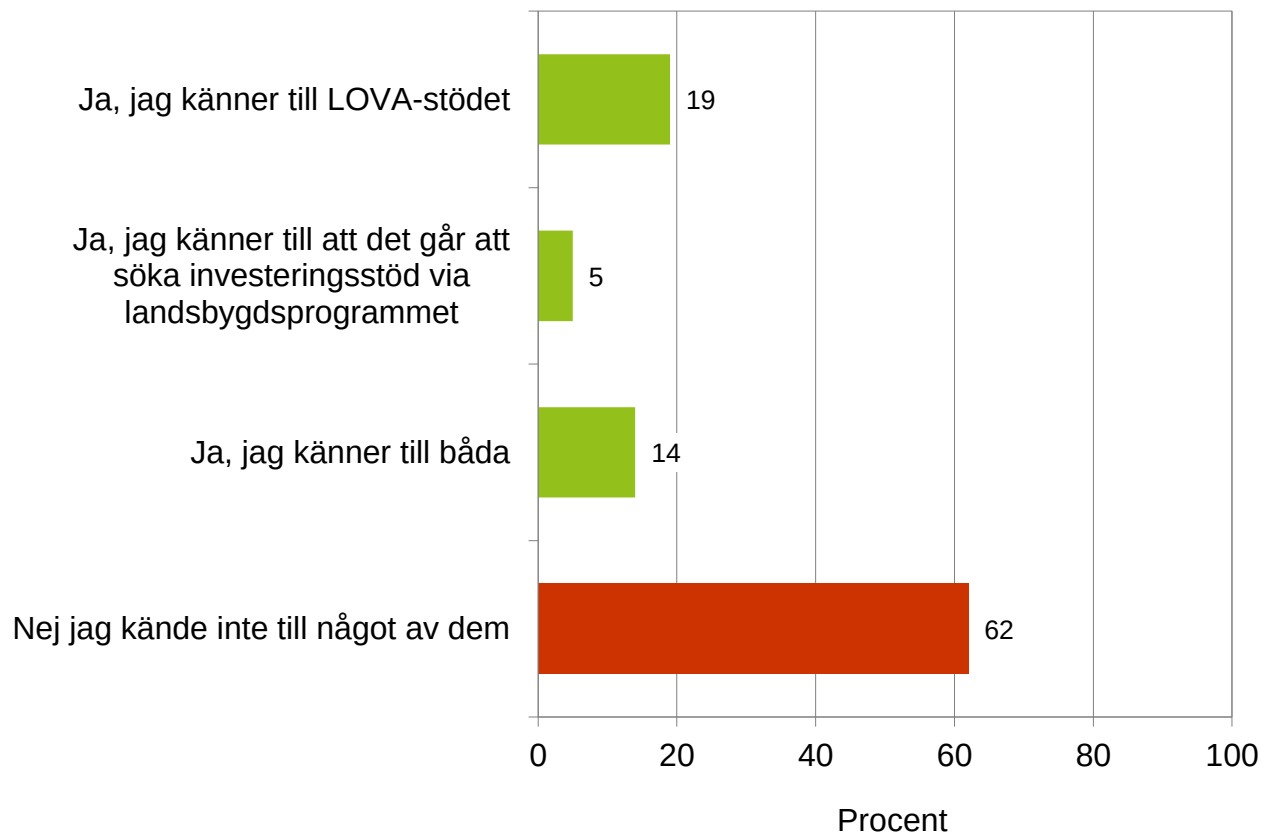


Över- eller underskott av fosfor?

B2. Hade du underskott eller överskott på fosfor i senaste växtnäringsbalansen?



G3. Känner du till att det finns två olika stöd för strukturkalkning?



Det går att se mönster...

D1. Har du en aktuell markkarta för dina fält? (max 10 år gammal)

	200+ ha	100- 199 ha	50-99 ha	-49 ha	Medlem i GN	Ej medlem i GN
Ja	84%	67%	50%	33%	77%	38%
Nej	14%	29%	46%	60%	22%	56%
Vet ej/Ej svar	1%	3%	4%	7%	1%	6%

G3. Känner du till att det finns två olika stöd för strukturkalkning?

	200+ ha	100- 199 ha	50-99 ha	-49 ha	Medlem i GN	Ej medlem i GN
Ja, LOVA-stödet	36%	24%	17%	8%	27%	14%
Ja, investeringsstödet	6%	5%	6%	4%	6%	4%
Ja, känner till båda	23%	18%	12%	9%	20%	11%
Nej, inte något av dem	35%	53%	65%	79%	48%	71%

H4. Planerar du att om- eller nytäckdika inom de närmaste fem åren framöver?

	200+ ha	100- 199 ha	50-99 ha	-49 ha	Medlem i GN	Ej medlem i GN
Ja	48%	30%	19%	13%	32%	18%
Nej	21%	35%	47%	55%	36%	48%
Vet ej	31%	36%	33%	32%	32%	33%
	26-35 år	36-45 år	46-55 år	56-65 år	65- år eller äldre	
Ja	40%	36%	25%	20%	11%	
Nej	26%	30%	36%	49%	62%	
Vet ej	34%	34%	39%	31%	27%	

- › Rapport, Greppas fosforenkät
 - ”Fosforhushållning och åtgärder mot fosforförluster i praktiken – resultat från en webbenkät med 3 887 lantbrukare”
- › Jubileumsskrift Greppa Näringen 20 år
- › Utformning av stöd och andra styrmedel i nästa CAP
 - Vi lämnar input utifrån våra erfarenheter från Greppa Fosfor och lantbrukarnas svar i fosforenkäten
- › Uppdaterade fosforgödslingsrekommendationer – igen!
 - › Stort intresse för fosforgödsling, bl.a. Yara och NBR
- › Utvärdering av tvåstegsdike och andra åtgärder i bl.a. Greppa Fosfors pilotområde
- › Vattenmyndigheternas nya åtgärdsprogram på samråd

